

Inventering av näringsväxtprodukter vinter 1942—43.

Instruktioner för granskningsmännen.

För verkställande av inventering av näringsväxtprodukter har i varje folkförsörjningsnämnd utsatts 2-manna granskningsgrupper, vilka verkställa inventeringarna under tiden januari—mars antingen på order av folkförsörjningsnämnd eller på anhållan av odlare inom det område, som anvisats dem som verksamhetskrets. Åt granskningsmännen utdelar folkförsörjningsnämnden fullmakter, anteckningshäften och protokoll samt arbetsrapport- och räkningsblanketter.

Inventeringarna verkställas *på order av folkförsörjningsnämnd*:

1) på alla de lägenheter, vilkas innehavare ha anhållit om rättighet att överlåta kompletteringsskyldighet underkastad brödsäd i stället för havre eller potatis och matrotfrukter, utan att till ansökan bifoga giltig utredning över mängderna näringsväxtprodukter,

2) på de lägenheter, vilka icke ens med begagnande av kompensationsöverlåtelse rättighet kunna fullgöra sin grundöverlåtelse skyldighet för alla näringsväxtprodukters vidkommande, utan komma att komplettera sina överlåtelser med ersättningsprodukter.

3) på de lägenheter, vilka utan att ha erhållit förlängd överlåtelse tid ha lämnat sin grundöverlåtelse skyldighet (även förhandsöverlåtelser) i tid helt eller delvis ofullgjord med hänsyn till någon näringsväxtprodukt eller på annat sätt bryta mot reglementeringsbestämmelserna beträffande näringsväxtprodukter (t. ex. om odlare, vilken icke i sin helhet fullgjort sin överlåtelse skyldighet med havre, anhåller om förmalningstillstånd för överskotshavre eller lovat överlåta dylik mot inköpstillstånd),

4) på de lägenheter, vilka försumma att insända anmälan rörande kompletteringsöverlåtelse skyldighet underkastad brödsäd och vilka enligt folkförsörjningsnämndens uppfattning icke fullgöra sin kompletteringsöverlåtelse skyldighet beträffande brödsäd eller göra det bristfälligt.

I samtliga de fall, då inventering sker på order av folkförsörjningsnämnden, böra de vid inventeringen konstaterade överskotten näringsväxtprodukter i sin helhet överlåtas för allmän konsumtion även i det fall, att de överskrida de ursprungligen föreskrivna grundöverlåtelse mängderna.

Med folkförsörjningsnämndens begivande kunna granskningsmännen verkställa inventering *även på anhållan av odlare* då dessa äro i behov av inventeringsintyg såsom bilaga till sin ansökan beträffande kompensationsöverlåtelse rätt. Även dylika på anhållan av odlare verkställda inventeringar ersättas ur statens medel. I dessa fall försiggår överlåtelser inom ramen för grundöverlåtelse mängderna det oaktat, att det på lägenheten skulle finnas mera havre eller potatis och matrotfrukter än vad som erfordras för fullgörande av grundöverlåtelserna.

Före verkställandet av inventeringen böra granskningsmännen i de i punkterna 1 och 2 förutsatta fallen försäkra sig om, att lägenheten verkligen tillhör någondera av dessa grupper. Om det framgår, att lägenheten är i stånd att överlåta grundöverlåtelse mängderna, kan man avstå från inventering.

Förrän folkförsörjningsnämnden lämnar granskningsmännen de protokoll, å vilka mängderna näringsväxtprodukter antecknas, ifyllas dessa på åtgärd av folkförsörjningsnämnden genom att å dem anteckna uppgifter angående de från odlingen redan före inventeringen överlåtna och redovisade näringsväxtprodukterna, över 1942 års insättningsarealer, över antalet medlemmar av det självförsörjande matlaget, distributionslagerreserveringarna, antalet husdjur m. m. Protokoll uppgöres för varje lägenhet endast i ett exemplar, vilket omedelbart efter det inventeringen verkställts tillställas folkförsörjningsnämnden. Anteckningarna i protokollen göras med kosmospenna.

Granskningsmännens uppgifter.

Granskningsmännens första uppgift är att taga reda på och i protokollet i tabell 1 anteckna, huruvida från lägenheten före inventeringsdagen överlåtits näringsväxtprodukter, för vilka redovisning i medlet av månaden ännu icke inlämnats till folkförsörjningsnämnden. Den andra uppgiften är, att utreda storleken av mängden näringsväxtprodukter och den tredje, att i protokollet anteckna de för de olika växterna planerade såningsarealerna för år 1943. Till sist verkställes underskrivandet av protokollen. Först efter det protokollen returnerats till folkförsörjningsnämnden, verkställes granskning av de insamlade uppgifterna och slutberäkningarna, med stöd av vilka överlåtelseförständigandena översändas.

Granskningsmännens befogenheter.

Inventeringen av näringsväxtprodukter skall främst verkställas på sådana platser, där det uppgivits att spannmål och spannmålsprodukter uppbevaras eller vanligen uppbevaras, alltså i spannmålsmagasin, rior, djurstall m. m. Vidare kunna granskningsmännen vid behov granska även andra lagerrum, djurstall och visthus, lokaler hörande till lantbruksbyggnaderna, fortskattningsmedel samt foderförråd för att försäkra sig om, att näringsväxtprodukter icke undanhålles dem.

Å av folkförsörjningsnämnd föreskrivna fall äro granskningsmännen förpliktade att verkställa undersökning, varvid de ha rätt att låta öppna lås och dörrar, avlägsna hinder, låta undersöka rum och förrådsplatser samt såvitt de möta motstånd använda sig av så mycket våld, som erfordras för övervinande av motståndet.

Granskningsmännen äga dessutom, förutom vad som ovan sagts, rätt att fordra att dem företes förmalningskort och tillstånd, livsmedelskort m. fl. verifikat betr. näringsväxtprodukter, som kunna vara av betydelse för utredande av mängderna näringsväxtprodukter samt muntligen fordra sanningsenligt uppgifter över andra omständigheter beträffande inventeringen.

Granskningsmännen böra i alla situationer uppträda lugnt och sansat. Då granskningsmännen observera, att näringsväxtprodukter oaktagat efterforskningar förefinnas i så liten mängd, att skäl föreligger att misstänka att de använts i strid med

reglementeringsbestämmelserna eller att de undangömts, bör i saken anmälan göras till folkförsörjningsnämnden.

Inventering av spannmålsförråd.

Granskningsmännens viktigaste arbetsredskap utgöras av ett för uppmätning av lager och lagerplatser lämpligt mått eller t. ex. en måttstock av 1.5 meters längd, på vilken finnes centimetermått, besson eller provmjölkningstvåg, kappe för fastställande av sädens hektolitervikt samt anteckningsbok, för vilket ändamål hjälpblankett FF-blankett N:o E 147 begagnas. Samtliga räkneuppgifter utföras på hjälpblankettens fränsida eller i marginalen sålunda att de senare kunna kontrolleras.

Vid utredandet av spannmålsförrådets storlek inventeras den omalda säden å lagerplatsen medelst kubering, uppvägning eller genom att uppmäta densamma med hl-mått. Då säden finnes i symmetriska lårar, kuberas denna, sedan ytlagret först jämnats, sålunda, att lårens längd, bredd och spannmålspartiets höjd uppmättes och de erhållna centimetertalen multipliceras med varandra. Det sålunda erhållna antalet m^3 förvandlas till hektoliter. $1 m^3 = 10 \text{ hl}$. Om på lärarnas inre sidan finnes hörn- eller andra stöttbräder, bör det utrymme de erfordra beaktas.

Om spannmålen befinner sig i säckar, bör den om möjligt vägas. Säckarnas vikt avdrages från vägningsresultatet. Pappersäckarna väga i allmänhet ca 500 g, tygsäckar 750—1,000 g. — Mindre mängder spannmål på botten av lårar, i tunnor i högar på golven o. s. v. böra antingen vägas eller mätas med användande av utjämningsmått.

Med odlares tillåtelse användes fastställda i hjälpblanketten omnämnda normalhektolitervikter. Om ägare av spannmålen fordrar hl-viktbestämning på grund av att skäl föreligger att antaga att säden är av undervikt, uppväges av varje spannmålsparti, som är i behov av kontroll 2 st. prover om 5 liter, vilka uppmätas med kappmått sålunda, att måttet först fylles över brädderna, men sedan jämnas med en rak brädbit precis intill brädderna. I anmärkningarna på hjälpblanketten antecknas härvid „hl-vikten fastställd”.

Om man just på lägenheten tröskat sådan spannmål, som ovillkorligen är i behov av torkning, bör man försöka uppgiva den lag-

ringsdugliga mängden därav genom att från den medelst uppvägning erhållna eller konstaterade hl-vikten avdraga 5 %.

Efter det den omalda säden inventerats verkställles inventering av förråden av *spannmålsprodukter* eller således av mjöl, gryn, malt, gröpe och bröd. Ett kilogram spannmålsprodukter anses motsvara ett spannmålskilogram, varför deras viktmängder såsom sådana sammanräknas med den omalda säden. Bröd beaktas endast, om därav finnes bakat i rikligare mängd. Spannmålsprodukter och bröd, vilka inköpts med brödkort inberäknas självfallet icke i lagren.

De spannmålsmängder, vilka eventuellt som bäst förmalas, torkas eller sorteras utanför lägenheten, bör man komma ihåg att medräkna vid uppskattningen av lagren. Vid behov kunna granskningsmännen begiva sig till kvarn eller annorstädes för att konstatera mängderna därav. — Utanför inventeringen stanna rensningsavfall för spannmål eller således sådant vid rensningen av säden avskilt avfall, som huvudsakligen innehåller mull, damm, sand, strådelar, ogräsfrön och annan orenlighet.

Inventeringen av den *otröskade säden* verkställles förberedande vid det första besöket genom att kubera spannmålsbingorna på förrådsplatserna. Kubikmängderna antecknas i protokollet å tabell 2, där även de senare tröskningsresultaten antecknas. Vid kubering av otröskad säd uppmättes spannmålsbingens längd, bredd och höjd och de erhållna centimetertalen multipliceras. Vid fastställandet av bingens höjd kliver man upp på densamma; uppmätningen verkställles till den höjd till vilken bingen i genomsnitt sjunker då man står på densamma. Om högens yta eller hörn äro lutande, tages mått från mitten.

För ett delvist fullgörande av grundöverlåtelseskyldigheten kan det vara av nöden, att redan före hela spannmålspartiet tröskats beräkna, huru mycket kärna som erhålles av den otröskade säden. Uppskattningen verkställles härvid av folkförsörjningsnämnden enligt följande grunder:

kärna erhållas i medeltal:

av 1 m ³ råg	20 kg
„ 1 „ vete	25 „
„ 1 „ havre	28 „
„ 1 „ korn	30 „

Granskningsmännen kunna såsom förtroendemän för folkförsörjningsnämnden

och i enlighet med av folkförsörjningsledaren jämte arbetskraftschefen givna instruktioner föreskriva att tröskningen skall verkställas inom skäligen tid och borde de anlända till ort och ställe på tröskningsdagen, om vilken uppgift bör lämnas till dem, som utfärdat ordern därom, för att granska den tröskade spannmålsmängden. Om en dylik granskning på grund av oöverstigliga hinder icke kan verkställas på tröskningsdagen, är odlare skyldig att (personligen eller genom förmedling) ofördröjligen skriftligen för granskningsmännen uppgiva den mängd spannmål, som erhöles vid tröskningen.

Inventering av lagren av potatis och rotfrukter.

Såvitt potatis- och rotfruktlagren kunna uppmätas eller -vägas i källarna eller på andra förvaringsställen, verkställles uppgiften på åtgärd av granskningsmännen. Om lagermängderna på grund av köld eller av annan orsak icke kunna fastställas, uppskattas lagren genom att man först gör sig underkunnig om den av odlaren i samband med skörden gjorda uppskattningen och grunderna för densamma (t. ex. antalet lass och storleken av desamma) och genom att jämföra den med den med stöd av de egna och de av odlaren erhållna måttuppgifterna (t. ex. gropens djup) verkställda kubikberäkningen. Självfallet bör vid uppskattningen beaktas även en eventuell förskämning förlust. Om utredning av lagermängdernas storlek baserar sig på odlarens egen uppgift och uppskattning, böra granskningsmännen förvissa sig därom, att odlaren är underkunnig om överlåtelseskyldighetens fullgörande medelst ersättningsprodukter.

Inventeringstiden fortgår på varje lägenhet, till dess hela spannmåls-skörden tröskats, och böra protokollen härefter tillställas folkförsörjningsnämnden. Såvitt folkförsörjningsnämnden anser skäl föreligga, kan när som helst senare vidtagas åtgärder för verkställande av eftergranskning.

Reservering av utsäde år 1943.

Bredvid de uppgifter, som redan på förhand antecknats hos folkförsörjningsnämnden i tabell 6 över odlingsarealerna för år 1942, antecknas de planerade odlingsarealerna för år 1943. Ändringar i fråga om odlingsarealerna vidtagas i enlighet med

av odlare lämnade uppgifter och uttalade önskemål. Det är skäl för granskningsmännen att framhålla, huru vidtigt det är, att man under nurådande förhållande icke minskar odlingsarealen för näringsväxter, utan trots alla svårigheter söker upprätthålla och öka produktionen av dem. Utsåde för grönfoder reserveras endast därstädes, där dylikt redan tidigare regelbundet odlats och där man i fröblandningen kan erhålla tillräckligt baljväxter.

Reserveringar och innehåll av näringsväxtprodukter.

De reserveringar av brödsäd, potatis och matrotfrukter, som förutsätts i tabellerna 4 och 5 samt innehållande av brödsäd till distributionsförråd antecknas på förhand på åtgärd av folkförsörjningsnämnden i protokollet med stöd av den anmälan, som odlare inlämnat till nämnden på FF-blankett N:o E 128.

Den havremängd, som skall reserveras för husdjurens behov.

Tabell 7, i vilken den mängd havre antecknats vilken inom ramen för reglementeringsbestämmelserna reserverats för husdjuren, har i folkförsörjningsnämnden ifyllts på följande sätt:

Antalet djur har multiplicerats med de i protokollen antecknade mängderna havre, som odlare är berättigad att per år reservera för utfodring. Härvid har man erhållit de mängder, som per år få reserveras för varje djurgrupp. Genom att addera dem har man erhållit den totala mängd, som får reserveras för samtliga djur under året. Detta tal har dividerats med 365, varvid som resultat har erhållits den mängd, som får reserveras per dag. Enligt antalet dagar räknat från inventeringsdagen till den 1 september 1943 beräknas slutligen, huru mycket havre som får reserveras för husdjurens behov.

Återstoden av näringsväxtprodukter.

Sammandraget (tabell 8) ifylles i sin helhet av folkförsörjningsnämnden. Då man

från de konstaterade lagermängderna avdrager tillåtna reserveringar och innehållna mängder, återstå de mängder näringsväxtprodukter, medelst vilka lägenheten kan komplettera de felande grundöverlåtelsemängderna med begagnande av kompensationsöverlåtelse rätt. Såvitt den återstående mängden näringsväxtprodukter icke är tillfyllest för fullgörande av grundöverlåtelse skyldigheten, lämnar folkförsörjningsnämnden åt envar odlare i samband med överlåtelseförständigandet meddelande om de ersättningsproduktmängder, hö eller kött, vilka han i stället för näringsväxtprodukter skall överlåta för allmän förbrukning.

Vid undertecknande av protokollet fungerar den ena granskningsmannen såsom verkställare av inventeringen och den andra såsom vittne. Såvitt odlare icke själv undertecknar protokollet, bör han tillfrågas, om han för inventering uppgivit samtliga lager av näringsväxtprodukter och hans svar antecknas i protokollet.

Såsom verkställarnas av inventeringen närmaste chef fungerar folkförsörjningsledaren. Granskningsmännen böra med begagnande av FF-blankett N:o E 148 föra anteckningar över sina förrättningar. Efter det samtliga granskningar verkställt, utskrivs i folkförsörjningsnämnden en räkning över samtliga förrättningar, till vilken arbetsansmälan bifogas. Räkningen och arbetsansmälan granskas av folkförsörjningsledaren och ersättningen erlägges i kommunalkansliet.

För att granskningsmännens arbete icke skulle giva upphov till tråkiga efterräkningar, bör inventeringen av lagren verkställas med yttersta omsorg, siffrorna skrivas tydligt å blanketterna och räkningarna utföras tvenne gånger. Vid uppmätning eller vägning av större spannmålspartier är det skäl att begagna sig av lägenheternas egen arbetskraft, för att man snabbt skall kunna fastställa mängderna i lagren.

Granskningsmännen böra med allvar gripa sig an sitt förtroendeuppdrag och genomföra det obetingat rättvist och med iakttagande av reglementeringsbestämmelserna.